

УДК 336.761.4

КОРУПЦІЯ: ДИСКУСІЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Єрмоленко Оксана Олександрівна,
к.е.н., викладач кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та регіональної економіки
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Історія суспільства – це історія взаємодії окремих фізичних та юридичних осіб і держави, які відстоюють власні (у тому числі економічні) інтереси. Для більш чіткого розуміння особливостей такої взаємодії слід зазначити цілі, які переслідує кожен зі згаданих економічних суб'єктів: фізичні особи мають за мету максимальне задоволення власних потреб, юридичні особи – максимізувати свої прибутки, держава – забезпечити умови для сталого соціально-економічного зростання. Отже, кожен зі згаданих економічних суб'єктів начебто прагне одного – підвищити результативні показники своєї діяльності й, за рахунок цього, поліпшити соціально-економічну ситуацію в країні. Але досить часто їм не вдається дійти певного компромісу, оскільки кожна зі сторін дбає в першу чергу про свої інтереси. І одним з головних винуватців такої ситуації є держава, яка, з одного боку, повинна сформувати справедливі «правила гри», з іншого – й самій дотримуватися їх.

Термін «корупція» досі не визначений, оскільки, як зазначають окремі дослідники, «корупцію легше розпізнати, ніж визначити».

Деякі науковці вважають, що дати чітке визначення корупції, яке стало б загальноприйнятим, у принципі неможливо [1]. Причина цього – культурні відмінності різних суспільств. Те, що в одній спільноті сприймається як хабар, в іншій не тільки допускається, а й очікується згідно з діловою практикою певної культури. Немає чітко визначеного для всіх правових систем кола дій, які визнаються корупційними.

Крім того, визначення поняття «корупція» суттєво ускладнюється надзвичайно великою диверсифікацією цього явища, тобто різноманітністю його проявів і форм.

Доречне тлумачення цього поняття дає С. Ожегов «Корупція, – зазначає він, – підкуп хабарами, продажність посадових осіб, політичних діячів». Крім підкупу й продажності, енциклопедичні словники тлумачать латинське слово *corruptio* ще й як псування й розбещування, що підкреслює глибинний аспект корупції як соціального явища, яке свідчить про розбещення владою певних посадових осіб державних органів і розпад системи державної влади [2].

Проте, на жаль, важко знайти людину, яка хоча б раз не зіткнулася з проявами корисливого зловживання владою з боку чиновників. Через це є привід поговорити про корупцію – використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3].

Але в наукових публікаціях наявні й інші, відмінні від положень Закону України «Про запобігання корупції», визначення цього терміна:

Корупція – це не тільки ганьба, але й загроза економічного й політичного краху країни [4, с. 138].

Корупція – це соціально-економічне й політичне явище, яке підриває позитивний розвиток, посилює конфліктні витоки, породжує тероризм, організовану злочинність, наркотрафік, работоргівлю, шахрайство, а також послаблює економіку країни, приводить населення до зневіри у можливість демократії та справедливості [5, с.189].

Корупція – це зловживання державною посадою, до якого вдається особа,

щоб одержати користь особисто для себе або для іншої особи чи осіб. Корупційними можуть вважатися дії щодо отримання або вимоги винагороди за певну послугу. Корупційна діяльність завжди є двостороннім процесом. Корупція свідчить про слабкість політичної, соціальної, правової та економічної системи держави. Корупція може виявлятися в різних формах, серед яких виділяють хабарництво, кумівство, розкрадання державних фондів, ухилення від сплати податків, незаконні витрати надходжень, шахрайство тощо [6, с. 76].

Корупція – це зловживання державною владою в приватних інтересах; продаж державними чиновниками державної власності для задоволення особистих потреб; дії, що відхиляються від норм поведінки державного службовця під впливом особистих інтересів (багатство, влада, кар'єра); одержання юридичними особами платежів від фізичних або юридичних осіб і приватне зловживання державним майном; чинення перешкод проведенню економічних реформ і демократизації; спосіб подолання наслідків неефективного втручання держави у діяльність на ринку вільних економічних агентів [7, с. 67].

Розмаїття запропонованих вище визначень обумовлене не лише багатоаспектністю феномена корупції, а й відмінностями поглядів її дослідників.

Вивчення та аналіз особливостей корупції дозволили з'ясувати сутність цього суспільного явища. Таким чином, під корупцією, на погляд автора, слід розуміти процес деформації відносин між економічними суб'єктами, що набув поширення через неспроможність держави й громадськості забезпечити ефективну і справедливу діяльність окремих чиновників органів державного управління та органів місцевого самоврядування, які допускають корисливе зловживання службовим становищем і тим самим підривають довіру до влади та ускладнюють соціально-економічну і політичну ситуацію в країні.

Автор вважає, що використання чіткого визначення поняття «корупція» дозволить більш аргументовано формувати державну політику боротьби з

корупцією та організованою злочинністю.

Але слід враховувати, що корупція не може бути зведена до конкретного суспільно небезпечного діяння, до певного правопорушення. Корупція – це соціальне явище, яке має соціальну обумовленість та соціальні закономірності розвитку і здійснює негативний вплив на соціальні процеси.

Література

1. Заброда Д. Г. Види адміністративно-караних корупційних правопорушень / Д. Г. Заброда // Науковий вісник Юридичної академії МВС. — 2003. — № 2. — С. 15—18.
2. Ожегов С. И. Словарь русского языка / под ред. Н. Ю. Шведовой. – 23-е издание, испр. / С.И. Ожегов. — М. : Русский язык, 1990. — 270 с.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — №49. — С. 3186. — Ст. 2056.
4. Привалов Ю. Теневая экономика и коррупция в Украине / Ю. Привалов, Ю. Сапелкин // Общество и экономика. — 2001. — №9. — С. 113–137.
5. Абдулаева Т. Коррупция — паразит экономики Т. Абдулаева, А. Таксанов // Общество и экономика. — 2003. — №10. — С. 189 — 207.
6. Олуйко В. Боротьба з корупцією у сфері державного управління / В. Олуйко // Вісник державної служби України. — 2012. — №4 — С. 76–77.
7. Верстюк С. Корупція: визначення, причини появи, вплив на економіку / С. Верстюк // Економіка України. — 2011. — №3. — С. 66–74.